

Rågerne i Svendborg – og lidt fra andre steder

Af Niels Andersen

Den sidste snes år har de svendborgensiske Råger været under skærpet tilsyn! For i 2002 besluttede jeg at efterprøve den udbredte påstand, at bestanden af Råger i Svendborg eksploderede. Så må der tal på bordet, for ellers er udsagnet jo en gratis omgang, Rågemodstandere kan bruge til at skabe en stemning, der går Rågerne imod. For næppe nogen anden fugl har så indædte og højlydte modstandere i den danske natur, mere om det senere. Jo, måske også Skarven. De deler den tvivlsomme ære, nærmest officielt at blive betegnet som konfliktarter. I bymiljøet bekæmpes desuden også måger, og senest er den betagende Bramgås føjet til listen af konfliktarter i forhold til landbruget.

Rågen er Svendborgs signaturfugl. Her på rede en diset aprildag med Svendborgs røde tage og Vor Frue og Nicolaj kirker i baggrunden. Foto: Niels Andersen.

Jeg har nu fulgt Rågekoloniernes antal og bevægelser rundt omkring Svendborg i næsten 20 år. Det første år sonderende, men fra 2004 totalt dækkende i, hvad der dengang var Svendborg Kommune. Efter strukturreformen i 2007 blev også Gudme og Egebjerg kommuner indlemmet i Svendborg Storkommune, men ikke i min Rågeregistrering. Den foregår nemlig ved at jeg cykler rundt til kolonierne. Alligevel er arbejdet her 19 ynglesæsoner senere svulmet op til besøg på 59 lokaliteter. Så godt jeg holdt mig til den oprindelige kommunegrænse... Kolonierne flytter nemlig rundt, nogle opgives og nye etableres og andre forsvinder en overgang, for så at genopstå.

2022 blev dårligste år

Set over perioden har redeantallet været stabilt. Nogle år stigende, mens det andre år har vist faldende tendens. Der er vi lige nu. Områdets gennem hele perioden største koloni i Tankefuldskoven med over 200 par, har i år været forladt. Og de mere end 200 par mangler i det samlede billede. I gennemsnit over de 19 år har antallet ligget på 1232 par for hele kommunen. Par er den betegnelse, jeg anvender ved at tælle det formodet antal beboede reder et sted deroppe i 15-25 m højde. Jeg har gennem tiden og næsten 25.000 reder senere opnået stor erfaring i at vurdere, om det drejer som en aktiv og beboet rede. Eller om stedet er forladt.

2022 var det dårligste år hidtil med blot 902 beboede reder i 19 kolonier, og sammen med 2020's 980 par i 20 kolonier, var disse to år de eneste under 1000 par. For mere end 10 år siden, i 2009 var der over 1500 par i 27 kolonier. Det totale overblik for alle årene ses til allersidst.

Mine Rågeoptællinger

Normalt starter jeg ud med Rågetællingerne i slutningen af marts, da er Rågerne aktive og fremfor alt, træerne har endnu ikke fået blade. I år begyndte jeg den 25. marts, mens sidste koloni blev besøgt den 28. april, der kan altså let gå en månedstid med det, for ofte må en koloni besøges et par gange for at få vished for, at der ikke er liv.

Et kig op i Rågekolonien kort tid efter tællingssæsonen er gået i gang. Uoverskueligt? Det er et spørgsmål om øvelse. Rågekoloni i bøgetræer den 2. april, før skoven springer ud. Foto: Niels Andersen.

Hvilke træer er så de mest benyttede? Det kan jeg -ved at gå mine notesbøger igennem- gøre rede for. Gennem årene er de i alt 23.401 Rågereders placering majsommeligt blevet noteret ned. Ikke underligt, så er bøgetræet det foretrukne redetræ på Sydfyn med en koloniplacering ofte nær Svendborg Sund. Her spejler bøgen jo sin top i bølgen blå, men i takt med, at de større kolonier i bøgeskovene forlades, falder også bøgens andel som værtstræ for Rågen. Faktisk fra 80 % i 2003, over 73 % i 2016, til 56 % i 2022. Se min tabel herunder. Her ses fordelingen af alle reder på træart gennem de seneste 7 år.

	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%
Bøg	889	73	872	73	849	72	849	73	660	67	785	67	501	56
Ask	164	14	125	10	113	10	90	8	65	7	57	5	70	8
Ahorn	67	6	62	5	61	5	117	10	127	13	109	9,4	241	27
Eg	44	4	38	3	79	7	49	4	74	8	132	11	44	5
Rødel	27	2	77	6	51	4	26	2	33	3	56	5	27	3
Birk	13	1	12	1	12	1	17	>1	10	1	15	1	7	<1
Lind	8	<1	6	<1	7	<1	5	<1	5	<1	6	<1	8	<1
Rødgran	2	<1												
Kirsebær			1	<1					2	<1				
Lærk					5	<1	5	<1	7	1	5	<1	4	<1
Kastanje							6	<1						
I alt	1214	100	1199	100	1167	100	1164	100	980	100	1165	100	902	100

En smuk forårsdag i kolonien ved Thurøs boldbaner. Træerne er ahorn i udspring. 28. april 2022. Foto: Niels Andersen-

Jeg noterer også hvert år antallet af reder i de enkelte træer. I næste lille tabel vises det maksimale antal, jeg har noteret i 2022 i et enkelt træ. Her løber bøgen også af med sejren.

Træart, 2022	Bøg	Eg	Lærk	Birk	Ask	Lind	Ahorn	Rødel
Største antal reder i et enkelt træ	13	7	2	3	10	8	14	3

Lad os kigge lidt på de 19 aktive kolonier i 2022. De har på hver sin måde en egen profil i valget af træer. Nummereringen svarer til placeringen på det store overblik til allersidst i denne lille årsrapport. Tal i par.

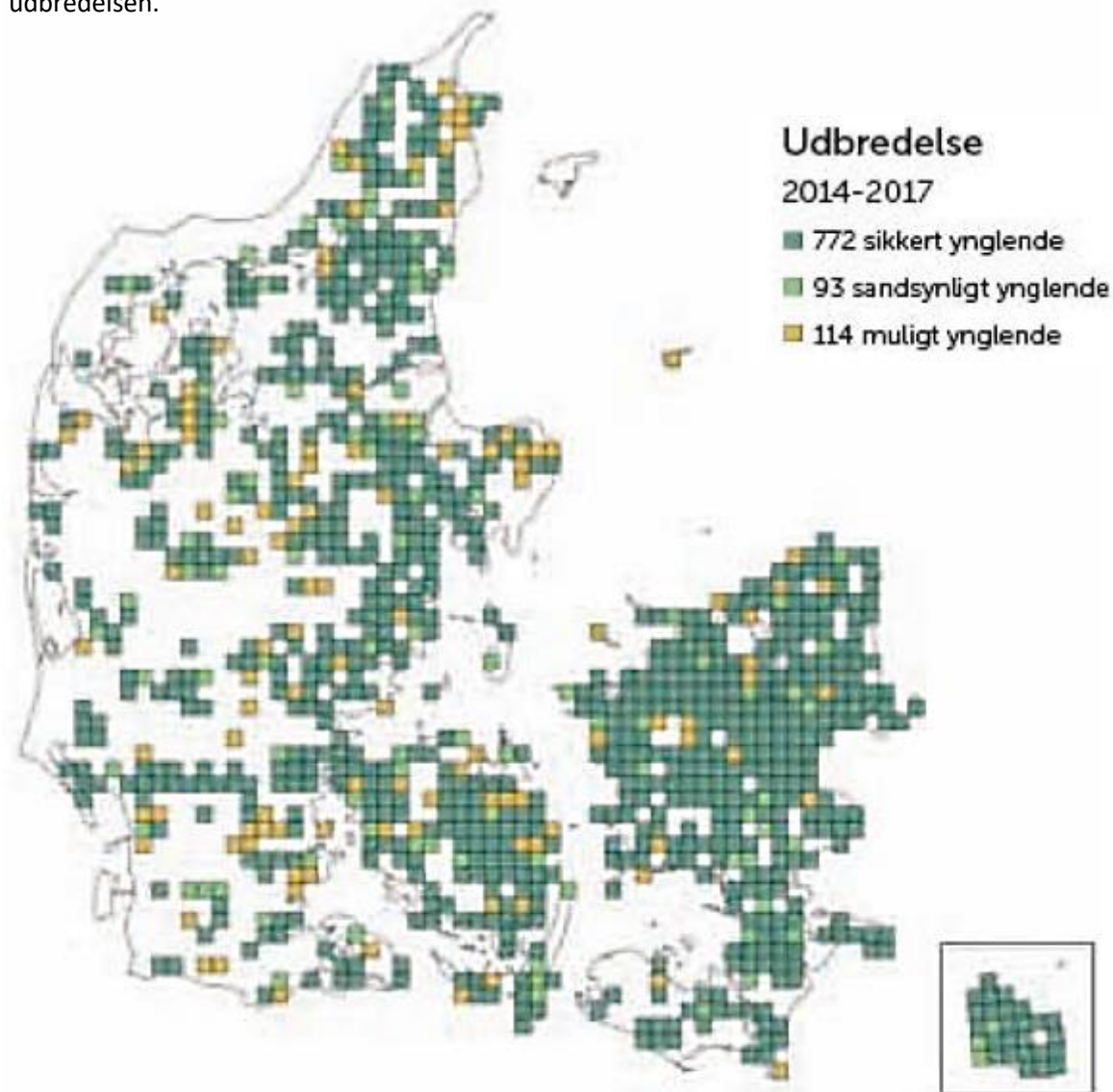
Nr.	Svendborgs Rågekolonier i 2022	Bøg	Eg	Lærk	Birk	Ask	Lind	Ahorn	Rødel	I alt
4	Aldersro, Vandværksvej	5								5
6	Rubjerg skov vest	142								142
7	Rubjerg skov øst	76								76
11	Holbøllsminde og Christianshøj		2					54		56
14	Store Byhave	90	13			3		10		116
17	Vængemose syd				2	3		31	2	38
18	Vængemose nord	24	2			13			6	45
20	Horseskov					6				6
21	Byparken		4				8			12
23	Østerskov, Thurø	25	6		3	12		65		111
24	Kobberbækskoven	15								15
27	Åbyskov, Dalmosevej				2	3		4	13	22
34	Midtermosen, Thurø					5			6	11
36	Caroline Amalie, Plejecenter	38	14					6		58
41	Tved, ved Bjørnøvej 68		1							1
43	Braten skov	74		4		25		45		148
46	Tved Præstegårdshave		2							2
58	Sandalsparken	12								12
59	Thurø Boldklubs opvisningsbane							26		26
	I alt, reder i 2022	501	44	4	7	70	8	241	27	902
	%	56	5	<1	<1	8	<1	27	3	100

Rågen råber sit navn ud. Det giver den problemer. Foto: Erik Thomsen.

Udbredelse i Danmark

Det siger også lidt om, at Rågens udbredelse i Danmark er, hvor andelen af løvtræer er størst, altså i Østjylland og østover på øerne, hvor Sjælland og Bornholm har den største tæthed. Det fremgår af udbredelseskortet fra "Fugleatlas", der dækker perioden 2014-17. Det ses også, at der er store huller i udbredelsen.

Den danske bestand regner man for at være i moderat fremgang og blev sidst i 2019 bedømt til at være på godt 85.000 par. Næsten en fordobling i forhold til 1985, hvor der blev optalt 44.500 par.

Nu på den europæiske Rødliste

Fremgangen i Vesteuropa skete parallelt i perioden fra 1980 til årtusindskiftet, men er siden afløst af tilbagegang. Det har betydet, at Rågen siden sidste år er havnet på den europæiske rødliste over truede fugle. Her er LC (Least concern=ikke truet) afløst af en rødlisteplassering, nemlig to trin nærmere afgrunden: VU (Vulnerable=sårbar). Det er sket på baggrund af en konstateret 30 % nedgang, som skyldes strukturændringer i landbruget, ødelæggelse af ynglesteder og forfølgelse. I Danmark er Rågen ikke på den røde liste, men har indplaceringen LC.

Rook *Corvus frugilegus*

LC

VU

Approximately half of the species' population is experiencing declines. These include countries like Russia, Poland, France and the Netherlands. Some countries have explicitly reported a genuine change in the species' population size, including the European part of Russia (which holds almost a third of the European population). Overall, the population size of the Rook is declining by over 30% in Europe, likely due to the persecution and destruction of nesting sites.

Opslag fra den europæiske Rødlister, hvor indplaceringen siden sidste revision er ændret til VU=Vulnerable. Hvis du vil se mere, så se [her](#) på side 23.

Fredet herhjemme, men skydes i yngletiden

Alligevel kan det undre, at Rågen er den eneste fugl herhjemme, hvor beskydning er tilladt i yngletiden. Og det selv om den ikke har en jagttid. Det foregår i stedet under overskriften regulering, og således er det tilladt at skyde ungerne, når de udvoksede forlader selve reden før flyvefærdighed. Så selvom Rågen ikke har nogen jagttid, er det efter en skriftlig tilladelse fra Naturstyrelsen muligt at "regulere" ved at skyde ungerne på redekanten. Det må ske i perioden **1. maj til 15. juni**. Der bliver i Danmark skudt mellem 65.000 og 110.000 af denne fredede fugl. Tallets størrelse afhænger af, hvor man søger oplysningerne og hvordan indberetningen sker. Det beskrev jeg sidste år.

Det samlede antal nedlagte Råge(unge)r andrager på Fyn mere end 17.000 skudte fugle.

I Svendborg foregår reguleringen selvfølgelig også. Jeg har fået adgang til reguleringstallene. Det er dog lidt vanskeligt at få et samlet overblik, da der er flere jagtforeninger involveret. Samtidig omfatter tallene også de gamle Gudme og Egebjerg Kommuner, der efter storkommunens etablering nu indgår i Svendborg Kommune. Reguleringen er i Svendborg delegeret ud til Jægerråd Svendborg, hvor flere lokale jagtforeninger er med, fx Thurø, Svendborg, og Gudbjerg og Omegns Jagtforening. Men også flere private reguleringsgrupper tager del i nedskydningen, og deres tal kendes ikke. De reelle tal er højere, da reguleringen i den hidtil

største koloni i Tankefuldskoven fx er ikke Orange med markering på tabellen til sidst, viser hvor og hvornår jeg kender til, at regulering har fundet sted. Om det så virker? Det gør det tilsyneladende. I hvert fald kan man som fodnote til indberetningen fra Jægerrådet til kommunen læse, at "Også i år forsvandt Rågerne fra nogle af kolonierne inde i reguleringsperioden. Efter en normal opstart i rugetiden forsvandt fuglene helt eller delvis. Vi kender ikke grunden. Men det er jo i grunden det vi er ude på".

Rågen påstås at være skadevolder

Der er to grunde til reguleringen, dels at Rågens stemme påstås at påvirke befolkningens sundhed, dels påståede skader i forhold til landbruget ved fouragering på nysåede marker med korn eller majs.

På [DCE's temadag om konfliktarter i 2016](#), gav byrågerne anledning til konflikter på tre områder: 1) Støjgener i boligområder, 2) Klatter, fx på rekreative arealer og 3) Skader på græsplæner og golfbaner.

	Nedlagt i alt	Reder	Nedlagt pr rede
2021	983	662	1,49
2020	672	654	1,03
2019	788	690	1,14
2018	1309	1162	1,13
2017	-	-	-
2016	1406	941	1,49
2015	1113	874	1,27
2014	778	798	0,97

Her ses de såkaldte reguleringstal af Råger udført af Svendborg Jægerråd for Svendborg Kommune og private i perioden 2014-21. Jeg kender ikke tallet fra 2017.

Selvom ynglebestanden har bevæget sig på et konstant niveau siden midten af 1980'erne, altså over de seneste 35 år, så er konfliktniveauet helt afkoblet denne, idet der er sket en eksplosiv udvikling af klager med en tidobling i avisomtaler i de seneste bare 15 år. Jeg har flere gange tidligere beskrevet det fra mit lokalområde, hvor Fyns Amts Avis har lagt villig spalteplass til Rågefjendtlighed. Jeg kan i år igen supplere med artikler fra avisen, her kun bragt i overskrifter: "Råger ødelægger golfbaner for flere tusind kroner" i Ringe (12. juni 2021, og fra Nr. Lyndelse 26. april 2022: "Råger plager de yngste elever på Carl Nielsen-skolen", alt sammen artikler over en hel eller mere side i avisen. Den sidste har i øvrigt underrubrikken: "Rågekolonier chikanerer flere steder i Faaborg-Midtfyn kommune. På Carl Nielsen-skolen i Årslev drukner de yngste elevers legeplads i fugleklatter, og de skrigende fugle skræmmer børnene".

Endelig er der på TV2's hjemmeside, ja man tror det næppe, og datoen 1. april kunne indikere en aprilsnar, men det hedder altså: *Råger terroriserer naboer – nu bliver de spulet væk*", selv [her](#).

Og så over til landbrugets påståede problemer, først som Fyns Amts Avis fremstiller dem: "Jørn bruger gaskanoner mod rågerne", historien er fra Espe, bragt den 17. juni 2021. Også Langeland har oprustet i kampen mod Rågerne. 19. juni 2021, på forsiden: "Rågerne æder Christians afgrøder. Vred landmand: Råger hærger majsmarker. Skader for en kvart million". 1. januar skydes det nye år i gang med følgende Rågefjendtlighed: "Politisk flertal vil have lov at skyde råger. Særligt Fredsbjerg ved Bagenkop er udset til indsatsen. 19. januar 2022 på forsiden: "Nu kan jagten på råger gå ind på Sydlangeland. Voksne fugle må skydes indtil 15. marts". I iveren efter at gøre Rågen til syndebuk for landbrugets evigt jamren, har jeg fundet et citat i V. J. Brøndegaards *Folk & fauna 2*, som viser, at konflikten ikke er ny, eller at skræmmemidlerne ikke altid er løsningen, fra 1756: *Man mærkede snart, at ved at udrydde og skille sig af med en plage, lod man sig en større og vigtigere på halsen, thi orme og insekter, som ellers i foråret var fuglenes sædvanlige og bedste føde, tog sådan overhånd, at de i jorden fortærede roden af sæden, så at de derpå gjorde langt betydeligere skade end al den uhyre mængde råger nogensinde havde gjort".*

Døde Råger brugt som skræmmefugle på Sydlangeland ved majsmark. Fotos: Niels Andersen

Mine Rågeoptællinger hvert forår i næsten 20 år har givet mig mange gode oplevelser. Her har jeg til Rågens lydtapet fået set de første engkabbelejer blomstre, hørt den første Gransanger, mødt den første citronsommerfugl og fulgt bøgens udspring. Her følges naturens dagbog gennem en måneds tid og Rågerne udgør en uundværlig lydkulisser. Foråret er over os og det er det mest livsbekræftende budskab i tilværelsen for en naturglad fynbo -midt i en biodiversitetskrise.

Rågekolonierne i Svendborg 2004-2022, optalt antal formodet beboede reder ~ par

	Lokalitet	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Pavevænge, Lehnskov	12	5	8	8	3	20	5	7	8	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Svendborg Storcenter Nybolig	2	7	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Aldersro, Vandværksvej	11	14	11	9	11	12	37	19	14	8	29	41	42	20	0	27	52	34	5
4	Christiansmindeskoven	57	49	97	77	79	54	63	76	89	63	44	69	44	49	40	42	0	0	0
5	Hallindskov	131	97	112	121	148	162	136	143	94	87	74	70	55	0	0	0	0	0	0
6	Rubjerg Skov vest	158	131	165	157	153	203	186	147	156	114	71	122	100	104	113	120	109	93	142
7	Rubjerg Skov øst	27	22	31	33	25	35	40	44	57	57	40	79	85	112	58	65	68	93	76
8	Tyveskoven	32	32	42	42	30	17	4	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Tankefuld	174	188	204	203	207	229	210	219	184	186	206	224	242	202	245	210	191	220	0
10	Politistationen, Tvedvej	76	62	71	57	43	48	33	45	31	34	43	36	26	19	30	22	11	10	0
11	Holbølsminde og Christianshøj	41	47	54	55	47	62	74	82	61	42	50	47	40	47	59	43	35	42	56
12	Rottefældeskoven, Tvedvej øst	54	54	74	71	89	84	87	49	31	32	25	29	26	24	31	11	0	0	0
13	Rottefældeskoven, Tvedvej vest	20	28	47	62	79	69	53	47	29	26	37	25	11	9	8	4	0	0	0
14	Store Byhave	69	60	69	56	47	73	94	104	74	88	108	149	159	144	89	90	90	138	116
15	Skovsbo	30	29	39	50	33	43	63	103	106	74	41	54	42	18	0	0	0	0	0
16	Smørmoseskov, Thurø	62	91	106	121	135	118	113	123	109	100	61	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Åbyskov/Vængemose syd	108	40	110	94	92	140	110	100	52	67	35	57	83	6	12	30	40	36	38
18	Åbyskov/Vængemose nord	28	34	30	22	20	13	8	11	60	14	7	6	5	7	9	25	32	40	45
19	Kohave ved Troense	52	62	38	35	37	28	12	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	Horseskov	35	20	21	19	19	23	15	14	5	15	11	8	13	12	7	7	22	18	6
	I alt	1179	1072	1334	1285	1293	1433	1343	1338	1165	1010	882	1013	973	773	701	696	650	724	475
21	Byparken		1	0	1	5	8	10	14	10	14	3	0	5	3	5	4	5	6	12
22	Tipsgården, Hellegårdsvej		2	0	4	3	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0
23	Østerskov, Thurø			16	13	6	4	0	2	4	9	111	92	80	102	127	118	105	107	111
24	St. Byhavevej ved Kobberbækken			5	8	11	42	48	44	60	47	85	66	18	26	82	72	18	21	15
25	Broerne, Skovsbovej				2	22	0	0	0	0	0	0	4	2	1	2	0	0	0	0
26	Fruerskovvej ved nr. 33				5	9	8	3	4	6	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	Åbyskov, Dalmosevej nr. 6 og 8					16	0	0	3	28	3	17	3	0	37	41	27	31	44	22
28	Neergårdsmindeskoven, Thurø					15	14	0	0	3	3	10	24	8	4	3	0	0	0	0
29	Voldgade, P-plads						1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	Ryttervej ved nr. 66						1	0	1	0	0	6	2	1	0	0	1	0	0	0
31	Gyldenbjergsvej ved Vestre Skole						1	2	3	5	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0
32	Egensevej ved nr. 3							1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	Svendborg Idrætscenter								6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34	Midtermosen, Thurø								17	9	18	13	8	14	6	6	8	9	15	11
35	Nyborgvej ved Ørkild								15	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36	Caroline Amalie, Plejecenter								4	17	10	24	17	17	17	20	21	41	61	58
37	Strandvej/Skt. Jørgens Park									5	6	9	5	0	0	0	0	0	0	0
38	Rantzausminde, Efterskolevej									1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
39	Skovsbo, syd for Skovsbovej									11	8	0	2	5	3	0	0	0	0	0
40	Tved, Hellet ved nr. 99										20	12	9	2	0	0	0	0	0	0
41	Tved, Bjørnøvej ved nr.68											2	1	0	1	1	1	0	0	1
42	Frederiksgade, ved jernbanen											1	3	3	2	2	0	0	0	0
43	Braten Skov v. broen												11	45	138	87	110	66	116	148
44	Skovsbovej ved nr. 61												1	1	0	0	0	0	0	0
45	Odensevej ved nr. 34												1	1	0	0	0	0	0	0
46	Tved Præstegårdshave												3	3	0	0	0	0	0	2
47	Thomasminde													7	10	13	3	0	0	0
48	Rantzausminde Børnehaven													7	0	0	0	0	0	0
49	Høje Bøge													6	0	0	0	0	0	0
50	Dronningholmsvej													3	6	22	24	24	16	0
51	Rantzausmindevej ved nr. 148													1	3	2	0	0	0	0
52	Christinedalskoven													-	63	48	47	27	0	0
53	Sofielundskoven														3	5	9	0	0	0
54	300 m nord for Skovsbo Strand														1	0	0	0	0	0
55	Mølleskov, Lehnskov															+	11	4	55	0
56	Egense Stationsvej ved nr. 1																6	0	0	0
57	Viebæltet																6	0	0	0
58	Sandalsparken																-	-	-	12
59	Thurø Boldklub, opvisningsbanen																			26
	I alt	1179	1075	1355	1318	1380	1512	1408	1451	1333	1157	1176	1273	1202	1199	1167	1164	980	1165	902
	Redegennemsnit pr koloni	59,0	48,9	61,5	50,7	51,1	56,0	56,3	50,0	41,7	39,9	39,2	38,6	33,4	37,5	38,9	41,4	49,0	61,3	47,5